

ÎNTRU SLAVA SFINTEI ȘI CELEI DE O FIINȚĂ,
DE VIAȚĂ FĂCĂTOAREI ȘI NEDESPĂRȚITEI TREIMI

SLUȚBA ÎNVIERII

PUBLICATĂ CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD
ȘI CU BINECUVÂNTAREA PRAEFERICITULUI PĂRINTE

DANIEL

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ

BUCUREȘTI - 2010

CUPRINS

SLUJBA ÎNVIERII

<i>Sfintele Paști - Icoana vieții veșnice</i>	
Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române	5
Rânduiala slujbei din noaptea Sfintelor Paști	
Utrenia Învierii	19
Rânduiala Ceasurilor Sfintelor Paști	61
Liturghia	64
Învățătură pentru rânduiala Sfântului artos	77
Luni în Săptămâna Luminată	
La Vecernie	79
La Utrenie	87
La Liturghie	104
Tipic pentru Litia cu Sfințirea cea mică a apei	106
Mărți în Săptămâna Luminată	
La Vecernie	108
La Utrenie	111
La Liturghie	116
Miercuri în Săptămâna Luminată	
La Vecernie	120
La Utrenie	124
La Liturghie	125
Joi în Săptămâna Luminată	
La Vecernie	129
La Utrenie	132

La Liturghie	134
Vineri în Săptămâna Luminată	
La Vecernie	137
La Utrenie	144
La Liturghie	156
Litia cu sfințirea cea mică a apei	158
Sâmbătă în Săptămâna Luminată	
La Vecernie	160
La Utrenie	163
La Liturghie	165
Tipic	167
Sfânta Evanghelie ce se citește în mai multe limbi la «A doua Înviere» în ziua Sfintelor Paști	
În limba greacă	171
În limba latină	172
În limba ebraică	173
În limba slavonă	174
În limba rusă	175
În limba bulgară	176
În limba engleză	177
În limba franceză	178
În limba germană	179
În limba italiană	180
În limba spaniolă	181

SFINTELE PAȘTI - ICOANA VIEȚII VEȘNICE

Tâlcuirea Slujbei Învierii

Sărbătoarea Învierii Domnului sau Sfintele Paști este numită în Ortodoxie „Sărbătoarea sărbătorilor”, pentru că *ea este icoana sfințirii depline a timpului intrat în viață veșnică, prin comuniunea oamenilor cu Dumnezeu Cel veșnic.*

Învieria Domnului este „Sărbătoarea sărbătorilor” și pentru că *în ea se adună înțelesurile duhovnicești și tainice ale tuturor sărbătorilor din anul liturgic, toată teologia și toată spiritualitatea, toată slujirea și toată misiunea Bisericii în lume; în ea se cuprind sensurile divine și ultime ale întregii creații privind spațiul și timpul, spiritul și materia, istoria și universul întreg¹.*

În sărbătoarea Sfintelor Paști, memorialul unui eveniment unic din trecut este totodată pregustare a unui eveniment unic din viitorul definitiv al lumii. În Sărbătoarea Sfintelor Paști, Biserica de pe pământ trăiește cel mai intens vocația sa cerească: aceea de a fi „*laboratorul învierii*” (Sf. Maxim Mărturisitorul).

1. “Cine cunoaște taina Crucii și mormântul lui Hristos cunoaște înțelesul făpturilor. Cel care a învățat înțelesul ascuns al Învierii cunoaște rostul pentru care Dumnezeu de la început a făcut tot ceea ce există” (Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 11, P.G. 91, 1360).

I. Slujba Învierii începe în afara bisericii, pentru că această slujbă este icoana Învierii de obște și a Judecății de apoi.

a) Trecerea de la întuneric la lumină, de la moarte la viață

La miezul nopții Sfințelor Paști, când întunericul are cea mai mare intensitate, în biserica locaș de cult se sting toate lumânările.

Spațiul întunecos simbolizează „întunericul cel mai din afară” (Matei 25, 30) al morții și al iadului în care a coborât Hristos-Dumnezeu cu sufletul Său (cf. *1 Petru* 3, 18-19).

Sufletul viu și îndumnezeit² al lui Hristos coborât la iad este simbolizat de singura candelă care rămâne aprinsă și anume **candela de pe Sfânta Masă din Sfântul Altar**.

Când protosul (arhiereul sau preotul) aprinde lumânarea de Paști din candela de pe Sfânta Masă, iese din altar și *o ridică* în văzul tuturor, aceasta semnifică taina *ridicării* sau *sculării* lui Hristos din morți (în limba greacă *învierea* este redată prin cuvântul *anastasis* care înseamnă *ridicare, sculare*).

Întrucât cuvântul „*Paște*” (*Pesah*) avea la vechii evrei înțelesul de *trecere*, chemarea sau invitația: „*Veniți să primiți lumină!*” este chemarea *de a trece* de la întunericul morții la lumina vieții veșnice (cf. *1 Corinteni* 15, 51-58), de la robia nonsensului și absurditatea despărțirii de Dumnezeu, la libertatea pe care ne-o dăruiește iubirea veșnică a lui Dumnezeu pentru lumea chemată la înnoire și nemurire³.

2. În slujba *Canonului Sâmbetei Mari*, care precede Slujba Învierii se spune: „*Jadul întâmpinându-Te, Cuvinte, s-a amărât, văzându-Te om îndumnezeit rânit de bătăi și Atotputernic, și de înfricoșătorul Tău chip a rămas fără glas*” (Cântarea a IV-a); iar la sfârșitul *Canonului Sâmbetei Mari* se cântă troparul: „*Când Te-ai pogorât la moarte, Cel ce ești Viața cea fără de moarte, atunci iadul l-ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii, iar când ai înviat pe cei morți din cele de dedesubt, toate puterile cerești au strigat: Dătătorule de viață, Hristoase, Dumnezeul nostru, slavă Ție*”.

3. „*Prin moarte ai preschimbat omorârea, prin îngropare stricăciunea, că nesticăcios ai făcut trupul pe care l-ai luat, cu dumnezeiască cuviință făcându-l nemuritor; că trupul Tău, Stăpâne, n-a văzut stricăciune; nici sufletul Tău n-a rămas în iad, ceea ce era lucru necuvenit*” (*Canonul Sâmbetei Mari*, Cântarea a V-a).

b) De la Învierea lui Hristos la învierea de obște (universală)

Dintr-o singură lumânare a protosului se aprind toate lumânările clerului și credincioșilor. Prin acest act liturgic se mărturisește simbolic adevărul că Hristos Cel Unul Sfânt este „începutură (a învierii) celor adormiți” (1 Corinteni 15, 20), „întâiul născut din morți” (Coloseni 1, 18), „întâi născut între mulți frați” (Romani 8, 29), „cel dintâi înviat din morți ca să vestească lumină poporului (evreu) și neamurilor” (Fapte 26, 23). Deci Învierea lui Hristos este începutul și temelia învierii tuturor oamenilor.

Clerul și credincioșii din biserică, având lumânări aprinse în mână simbolizează pe toți oamenii care de-a lungul veacurilor au crezut în Hristos Cel înviat, s-au botezat în apă și Duh Sfânt, Botezul fiind numit și „sfânta luminare”, și trăind viața potrivit poruncilor lui Hristos, prin rugăciune și fapte bune, au lucrat la învierea duhovnicească a sufletelor lor din moartea păcatului (cf. Romani 6, 3-11; Apocalipsa 20, 4-6). **Ieșirea tuturor în exteriorul bisericii simbolizează binevestirea Învierii lui Hristos în lumea întregă.**

În unele biserici, procesiunea ieșirii din biserică cu icoana Învierii Domnului continuă cu înconjurul bisericii, ca simbol al mărturisirii Învierii Domnului în toată lumea, după cum în Sfânta și Marea Vineri a fost înconjurată biserică cu epitaful sau icoana morții Domnului. *Procesiunea aceasta, ca înaintare în înconjurul bisericii, arată vestirea și înțelegerea progresivă a tainei morții și Învierii Domnului;* dar și mărturisirea că Învierea lui Hristos este centrul credinței creștine și axa mântuirii lumii. Taina morții și Învierii Domnului este concentrată și în simbolul *Sfintei Evanghelii* și al *Sfintei Cruci* fără de care nu se fac aceste procesiuni. **La sfârșitul procesiunii din afara bisericii se binevestește taina Învierii lui Hristos, prin citirea Sfintei Evanghelii după Matei** (28, 1-16) în care se arată mărturia femeilor mironosițe despre Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Protosul binecuvintează poporul cu *Sfânta Evanghelie* ca semn că *binecuvântarea vine peste ei și pentru ei de la Însuși Hristos Cel*

înviat din morți și că întreg poporul credincios și întreaga lume se îndreaptă spre învierea de obște.

c) Învierea lui Hristos arată slava iubirii Sfintei Treimi

După citirea Evangheliei, stând cu fața **spre răsărit**, protosul intonează cuvintele: *Slavă Sfintei, Celei de o ființă și de viață făcătoare și nedespărțitei Treimi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.*

Clerul și credincioșii stau cu fața spre răsărit, pentru că la răsărit a fost sădit Raiul (cf. *Facerea* 2, 8) pe care l-a pierdut Adam prin păcatul neascultării aducător de moarte, dar pe care l-a recâștigat Hristos, noul Adam, prin ascultarea până la moarte pe Cruce (cf. *Luca* 23, 43; *Filipeni* 2, 8-11). La răsărit s-a arătat steaua la prima venire a lui Hristos (cf. *Matei* 2, 2) și tot de la răsărit se așteaptă venirea în slavă a lui Hristos ca să judece viii și morții (cf. *Matei* 24, 27). De aceea și altarul bisericilor ortodoxe este îndreptat spre răsărit, care simbolizează pe Hristos Însuși. De fapt, Hristos este numit în cultul ortodox, „Soarele dreptății” și „Răsăritul Cel de Sus”.

Îndată după citirea Sfintei Evanghelii a Învierii Domnului se aduce slavă Preasfintei Treimi, pentru că în taina morții și Învierii Domnului se arată iubirea nesfârșită și negrăită a întregii Sfintei Treimi pentru toți oamenii. Hristos-Domnul, Fiul lui Dumnezeu, înviază din morți, dar Tatăl și Sfântul Duh conlucrează la învierea umanității lui Hristos din moarte (cf. *Romani* 8, 11).

După cum întreaga Sfântă Treime se afla în lucrare când a fost făcut omul (cf. *Facerea* 1, 26), când S-a înomenit Dumnezeu, adică S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu (cf. *Luca* 1, 35), când S-a botezat Dumnezeu-Omul (cf. *Matei* 3, 16-17), tot așa și taina recreării omului prin moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos se împlinește în prezența și prin împreună-lucrarea Preasfintei Treimi.

Dacă nici în moartea Sa ca om, Fiul nu se desparte de Tatăl și de Duhul Sfânt⁴, cu atât mai mult acum în Învierea trupului Său din

4. Rânduiala *Ceasurilor* Sfințelor Paști conține, spre sfârșit, și un tropar (devenit rugăciune de tămădire a Sfintei Mese), unde se arată că unirea ipostatică a Dumnezeirii și umanității lui Hristos, precum și unitatea Preasfintei Treimi sunt mai tari decât moartea – despărțire a sufletului de trup: „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul, și pe tron ai fost, Hristoase, cu Tatăl și cu Duhul, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins”.

morți, lucrată prin puterea Dumnezeirii, Fiul rămâne unit cu Tatăl și cu Duhul.

Învierea lui Hristos arată puterea de viață făcătoare a Preasfintei Treimi iar viața pe care Sfânta Treime o dăruiește lumii prin Hristos Cel înviat este viața veșnică.

d) Învierea lui Hristos este biruința asupra iadului și a morții

Îndată după preamărirea Sfintei Treimi se cântă de către cler și apoi de către cântăreți și credincioși **troparul Sfințelor Paști**: „*Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le*”.

Clerul reprezintă pe Sfinții Apostoli care, cei dintâi, au vestit în lume, prin predica lor, adevărul Învierii lui Hristos (cf. *Fapte* 2, 22-35; 3, 14; 4, 10; 8, 35; 13, 33; 17, 3 și 31; 23, 6).

Apoi, prin predica lor și a urmașilor lor au crezut în Hristos și în Înviere mulțimile de oameni din toate neamurile.

Troparul Învierii, cântat, după tradiția bizantină, pe glasul al V-lea, este o cântare de biruință și de bucurie care devine în același timp mărturisirea și respirația spirituală a Bisericii din noaptea de Paști și până la sărbătoarea Înălțării Domnului.

Acest tropar ne minunează în același timp prin simplitatea formei și prin bogăția conținutului. În el se concentrează toată Evanghelia sau Buna-Vestire a iubirii nesfârșite a lui Dumnezeu pentru lume, toată credința și speranța Bisericii Ortodoxe, care trăiește din taina și pentru taina Învierii.

Troparul Învierii are trei părți: o mărturisire, o tâlcuire și o profeție.

Mărturisirea: „*Hristos a înviat din morți*”. Tâlcuirea: „*cu moartea pe moarte călcând*”. Profeția: „*și celor din morminte viață dăruindu-le*”.

Credința în Învierea lui Hristos este esența credinței apostolice. De aceea, Sfântul Apostol Pavel zice: „*Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este propovăduirea (predica) noastră și zadarnică este credința voastră*” (1 Corinteni 15,14).

Atât de necesară, de prețioasă și de bucurioasă este această mărturisire a adevărului Învierii lui Hristos, încât ea a devenit și salutul

*creștin ortodox în perioada dintre Sărbătoarea Învierii și Sărbătoarea Înălțării Domnului. În această perioadă în care se cântă troparul Învierii Domnului, în casă, pe stradă sau la locul de muncă, dimineața și seara, ziua și noaptea, creștinii ortodocși se salută între ei cu aceste cuvinte: *Hristos a înviat!, Adevărat a înviat!**

Acest salut pascal sub formă de mărturisire de credință este forma prescurtată a troparului Sfințelor Paști și ne ajută să privim pe orice om ca fiind o lumânare de Paști aprinsă și menținută în lume de iubirea lui Hristos, ca fiind un pelerin călătorind spiritual spre Învierea cea de obște, ca fiind o icoană luminată de candela dorinței de nemurire și a speranței în iubirea veșnică a lui Dumnezeu.

Tâlcuirea tainei Învierii lui Hristos: „*cu moartea pe moarte călcând*” arată că Învierea lui Hristos nu este reanimarea unui cadavru sau revenirea la viața pământească amestecată cu moartea sau inevitabil îndreptată spre moarte, ci Învierea lui Hristos este *omorâre a morții*⁵ și inaugurare a vieții veșnice pentru omenire. *Învierea lui Hristos este începutul desființării morții ca stare neconformă cu vocația omului - ființă creată după chipul lui Dumnezeu Cel veșnic viu* (cf. *Evrei 2, 14-15; 1 Corinteni 15, 22 și 26; Apocalipsa 21, 4*).

Profeția – mărturisire a viitorului omenirii – conținută în troparul Sfințelor Paști „*și celor din morminte viață dăruindu-le*” nu se referă doar la acei oameni înviați din morți care s-au arătat în sfânta cetate a Ierusalimului după Învierea lui Hristos (*Matei 27, 52-53*), ci mai ales la faptul că Învierea lui Hristos este „*începătură (a învierii) celor adormiți*” (*1 Corinteni 15,20*), întrucât după cum „*toți (oamenii) mor în Adam, așa vor învia toți în Hristos*” (*1 Corinteni 15, 22; cf. Romani 14, 9; Efeseni 4, 8-10; Filipeni 2, 7-11*).

Profeția din troparul Sfințelor Paști este de fapt profeția pe care Hristos Însuși a făcut-o spunând: „*Vine ceasul când toți cei din morminte vor auzi glasul Lui (al Fiului Omului) și vor ieși cei care au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei care au făcut cele rele, spre învierea osândirii*” (*Ioan 5, 28-29*).

5. „Prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începutul altei vieți, veșnice” (Canonul Învierii, cântarea a VII-a).

Așadar, troparul Sfințelor Paști leagă în modul cel mai intens și mai clar taina Învierii lui Hristos de taina Învierii tuturor oamenilor.

Dar pentru că Însuși Hristos-Domnul a profetizat că Învierea de obște sau Învierea universală la sfârșitul veacurilor va fi urmată de *Judecata de apoi*, adică judecata finală sau universală a tuturor persoanelor și popoarelor, slujba ortodoxă a Sfințelor Paști prevede **cădirea simbolică a Evangheliei Învierii înspre cele patru puncte cardinale**, folosind versetele din Psalmul 67, 1-3, care se referă profetic la taina învierii și a judecății universale:

„Să învieze Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui și să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe El.

Precum se stinge fumul, să se stingă; precum se topește ceara de la fața focului.

Așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu, iar dreptii să se veselească”.

Învierea lui Hristos ca biruință asupra morții și asupra iadului este mai întâi de toate biruință asupra „*diavolului care are stăpânirea (împărăția) morții*” (Evrei 2, 14-15).

Vrăjmașii lui Dumnezeu și ai mântuirii omului la care se referă slujba Sfințelor Paști sunt în primul rând diavolul, moartea și iadul. Aceasta știm din Sfânta Scriptură care ne învață că: „*Dumnezeu a zidit pe om spre nestrăicături și l-a făcut după chipul ființei Sale. Iar prin invidia diavolului moartea a intrat în lume*” (Înțelepciunea lui Solomon 2, 24).

Satan sau diavolul este șarpele înșelător care a îndemnat la păcat sau neascultare pe Adam și Eva (vezi *Facerea* 3,13; *Romani* 7, 11; *Apocalipsa* 12, 9; 20, 2; 20, 7 și 8); „*el, de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat într-o adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii*” (Ioan 8, 44).

Fiul lui Dumnezeu a venit în lume „*ca să strice lucrurile diavolului*” (1 Ioan 3,8), să înlocuiască stăpânirea lui Satan, adică împărăția păcatului și a morții, cu împărăția iubirii și vieții veșnice (2 Corinteni 15, 24-28; Coloseni 1, 12-13).

Lupta lui Hristos cu diavolul și biruința Lui asupra diavolului încep cu ispitirea din pustie (cf. Matei 4, 1-11) și se continuă prin

toate *alungările de demoni* din oamenii posedați (cf. *Marcu 3, 15*). Lupta aceasta se întindește în timpul Sfințelor Pătimiri ale Mântuitorului care culminează cu moartea Sa pe Cruce, care este și biruința asupra diavolului (cf. *Coloseni 2, 15*) deoarece la viclenia, trădarea și ura semănate de demoni, Iisus nu răspunde cu viclenie și ură, ci dimpotrivă, cu adevăr și iubire iertătoare. Sfinții Părinți învață că Iisus respinge atât ispitele plăcerii, (ale patimilor egoiste), cât și cele ale durerii, prin care demonii voiau să-L îndepărteze de la iubirea față de Dumnezeu și față de oameni (cf. *Luca 4, 13 și 22, 53; Ioan 13, 2 și 27; 14, 30; Luca 22, 3 și 31*). De aceea, moartea pe cruce a lui Hristos este, de fapt, biruință asupra puterilor demonice vrăjmașe lui Dumnezeu și oamenilor: „*dezbrăcând (de putere) începătoriile și stăpâniile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin cruce*” (*Coloseni 2, 15*). Astfel Iisus a biruit pe demonii ascunși în cei care-l îndemnau pe Pilat să-L răstignească, deși Pilat a recunoscut că Iisus nu avea nicio vină.

Urmând lui Hristos, orice creștin să află în luptă spirituală cu puterile demonice care îndeamnă pe oameni la săvârșirea păcatului care aduce moarte (cf. *Efesenii 6, 11-18*).

Sfânta Scriptură ne mai arată că moartea este vrăjmaș al omului: „*vrăjmașul cel din urmă care va fi nimicit este moartea*” (*1 Corinteni 15, 26*). Deci, moartea este potrivnică omului întrucât acesta este chemat la viață veșnică, atât sufletul cât și trupul.

Învierea lui Hristos din moarte este, așadar, începutul acestei biruințe asupra diavolului și asupra morții. De aceea, în noaptea de Paști *sunt purtate în procesiune atât Crucea, cât și Icoana Învierii Sale*.

Căderea în formă de cruce însoțită de recitarea versetelor prin care se binevestește biruința lui Hristos asupra demonilor și asupra morții, și prin care se anticipează *Judecata de apoi* și *veselia drepților* se încheie cu proclamarea solemnă: „*Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim întru ea*” (*Psalom 117, 24*) și cu doxologia: „*Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.*”

Aceasta înseamnă că **toți cei care cred în înviere vor preamări veșnic pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, bucurându-se de slava Învierii ca slavă a iubirii Preasfintei Treimi pentru lume.**

Toaca și clopotele sună în timp ce se anunță prin cântare taina Învierii, *pentru a amplifica proclamarea și bucuria Învierii lui Hristos*, precum și chemarea Bisericii ca toți să audă vestea biruinței asupra morții.

În lumina tainei Învierii lui Hristos și a iubirii Preasfintei Treimi se rostește *Ectenia mare*, adică *rugăciunea pentru Biserică și pentru universul întreg*.

e) Salutul pascal confirmă adevărul Învierii și-l transmite lumii.

După *Ectenia mare*, protosul rostește cu glas mare de trei ori către credincioși, înspre apus, înspre miazăzi și înspre miazănoapte: *Hristos a înviat!* Iar ei răspund: *Adevărat a înviat!*

Răspunsurile credincioșilor arată că adevărul Învierii lui Hristos a fost primit de ei pentru a-l transmite mai departe lumii; astfel fiecare creștin ortodox este un vestitor al Învierii Domnului, urmând pildei femeilor mironosițe și Sfinților Apostoli. Fiecare creștin ortodox care înțelege și iubește salutul pascal este un misionar-vestitor al luminii și bucuriei Sfințelor Paști.

II. Slujba Sfințelor Paști se continuă în biserică, deoarece biserică este icoana Ierusalimului ceresc, a Împărăției cerurilor.

a) Intrarea în Biserică - intrare în slava Celui înviat și înălțare în lumina cerească

După partea întâi a Slujbei Învierii, săvârșită în afara locașului de cult, în unele Biserici Ortodoxe surori (mai ales slave) și chiar în unele părți ale României⁶, intrarea clerului și credincioșilor în bise-

⁶ Vezi, *Tipicul bisericesc*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1976, p. 182, unde se face precizarea că „această practică este proprie slujbei de sfințire a bisericii și ea nu este pomenită nici în rândurile slujbei din Penticostar și nici în Tipicul mare”. Totuși, considerăm că, din punct de vedere teologic, această practică nu diminuează, ci accentuează mai mult sensul spiritual mistagogic al sărbătorii Învierii Domnului, ca sărbătoare a biruinței lui Hristos asupra iadului și trecere-înălțare a omului de pe pământ la cer. De altfel, tradiția liturgică ortodoxă se îmbogățește prin adâncirea înțelesurilor duhovnicești ale credinței Bisericii apostolice.

rică este însemnată de un moment solemn, asemănător intrării în biserică nouă care urmează a fi sfințită în interior.

Protosul bate de trei ori cu Sfânta Cruce în porțile încuiate ale bisericii, rostind cuvintele din *Psalmul 23*, 7-10: „*Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați, porțile cele veșnice, și va intra Împăratul slavei!*”.

Un glas dinăuntru bisericii întrebă: „*Cine este Împăratul slavei?*”. Iar protosul răspunde: „*Domnul Cel tare și puternic, Domnul Cel tare în războaie*”.

A treia oară, însă, răspunsul este mai scurt și mai precis: „*Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei!*”.

Atunci se deschid porțile bisericii, iar protosul, clerul și credincioșii **intră în biserică plină de lumină și slavă liturgică**.

Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce se așază pe Sfânta Masă în Sfântul Altar, iar icoana Învierii Domnului pe tetrapod în fața credincioșilor, simbolizând pe Hristos Cel înviat prezent în mijlocul ucenicilor Săi, dar prezent și în ceruri împreună cu Îngerii și Sfinții.

Momentul solemn de intrare în biserică, după binevestirea Învierii, are o **dublă semnificație**: **biruința lui Hristos asupra morții și asupra iadului** (cf. *Psalm 67*, 21; 106, 14-16), **precum și trecerea-înălțarea umanității Lui la viața cerească veșnică**. Taina Învierii lui Hristos cuprinde în sine sau anticipează și **taina Înălțării la cer** a naturii Sale umane, fiindcă Învierea trupului lui Hristos nu este revenirea lui la viața pământească, ci **trecerea la viața cerească, nestrucăcioasă și nemuritoare**.

În acest sens, cuvintele „*Ridicați, căpetenii, porțile voastre*” sunt înțelese și ca **intrare a trupului omenesc al lui Hristos Cel înviat în Împărăția cerurilor**, acolo unde El ca Dumnezeu era totdeauna: „*Îngerii se minunează văzând un om mai presus decât ei. Tatăl primește pe Acela pe Care Îl are în sânuri de-a pururea; Duhul Sfânt poruncește tuturor îngerilor Săi: Ridicați, căpetenii, porțile voastre! Toate neamurile bateți din palme, că S-a suîț Hristos unde era mai înainte*” - se spune în Slujba Înălțării Domnului⁷.

7. Slujba Înălțării Domnului, Vecernia mare, Stihira I idiomelă, în *Penticostar*, București, 1999, p. 245. De altfel, *Psalmul 23* care conține expresia „*Ridicați, căpetenii, porțile voastre*” se referă la „*suirea în muntele Domnului*” (*Psalmul 23*, 3).